

Streszczenie pracy

Abstrakt

Praca doktorska stanowi analizę rozwoju doktryny wojny sprawiedliwej w średniowieczu na przykładzie wypraw krzyżowych. Pierwszy rozdział pracy polega na analizie i interpretacji tekstów piśmiennictwa krucjatowego. Z dzieł tego piśmiennictwa wyłania się obraz ówczesnego stanu ducha i mentalności a także szerokie spektrum motywacji uczestników krucjat. Dokonana więc została m.in. analiza zapisków kronikarskich – w tym relacji z wydarzeń czy wezwań papieskich. W drugim rozdziale autor dokonuje doktrynalnego ujęcia teorii wojny sprawiedliwej, wskazując na jej filozoficzne, teologiczne oraz etyczne podstawy. W ten sposób podkreśla on zakotwiczenie średniowiecznego rozwoju doktryny w spuściźnie starożytności – zwłaszcza dorobku myśli grecko-rzymskiej, judaistycznej oraz okresu patrystycznego na Zachodzie Europy. W rozprawie wskazano na fakt, że doktryna wojny sprawiedliwej w okresie średniowiecza nie jest jakimś wyabstrahowanym tworem ówczesnej myśli sformułowanej na potrzeby politycznego uzasadnienia prowadzenia konfliktów zbrojnych, ale stanowi ona immanentną część mającej swe źródło w czasach starożytnych ciągłości doktrynalnej. Autor dokonuje również wnikliwej analizy historycznych i kulturowych przesłanek doktryny w kontekście formułowania motywacji przedstawicieli cywilizacji łacińskiej i świata islamu. W trzecim rozdziale poruszającym cywilizacyjne podstawy doktryny wojny sprawiedliwej autor poddaje analizie społeczny rezonans doktryny a także jego kształtowanie się na przykładzie krucjat. Wyłania się z tego wieloaspektowy dramat dziejowy polegający na zderzaniu się cywilizacji, co m.in. implikowało konflikty zbrojne. Zrozumienie cywilizacji jako czynnika kształtującego nie tylko mentalność, ale również polityczną bazę doktrynalną, w tym ten jej składnik, którego narzędziem jest napaść zbrojna, jest nieodzowne w próbie zrozumienia i interpretacji działań uczestników konfliktów. Natomiast czwarty rozdział poświęca autor na analizę współczesnych odniesień do doktryny uformowanej w średniowieczu, usiłując w ten sposób unaocznić to, że dla pełnego zrozumienia motywacji przedstawicieli średniowiecza konieczne jest spojrzenie z perspektywy współczesności. Wzięto więc pod uwagę m.in. to, jak dalece doktryna wojny sprawiedliwej wpłynęła na kształtowanie współczesnych uwarunkowań stosowania siły militarnej w obliczu konieczności zaprowadzania sprawiedliwego porządku, który uległ naruszeniu w wyniku nieuzasadnionej akcji zbrojnej. Także w sferze ujmowania doktryny wojny sprawiedliwej w kontekście współczesności nie omieszkano podkreślić wciąż istniejącej i objawiającej się na różne sposoby konfrontacji cywilizacyjnej między częścią świata wyrosłą w obszarze kulturowego oddziaływania chrześcijaństwa a światem islamu.

W trakcie pisania pracy korzystano z obszernego materiału źródłowego oraz dotychczasowego dorobku naukowego w obszarze obranego przedmiotu badawczego.

Słowa kluczowe:

wojna sprawiedliwa, chrześcijaństwo, islam, cywilizacja, średniowiecze, starożytność, współczesność, doktryna, pokój

Abstract

The thesis analyses the development of the just war theory in the Middle Ages, illustrating it with the example of the crusades. The first chapter provides an analysis and interpretation of selected written accounts of the crusades. These sources paint a vivid picture of the prevailing mentality at that time and shed a light on a wide array of motivations behind the participation in the crusades. The chapter contains an analysis of the chronicles, including but not limited to eyewitness testimonies and papal invocations. The second chapter presents a doctrinal perspective of the just war theory from the point of view of philosophy, theology, and ethics, thus bringing to light the ancient roots of the theory – in particular, the respective intellectual legacies of the Greek-Roman, Judaistic and Western European Patristic periods. The thesis highlights the fact that the medieval just war theory is not an abstract concept created to justify the warfare waged for political reasons, but an immanent part of doctrinal continuity dating back to the Antiquity. The author performs an insightful analysis of the historical and cultural premises behind the doctrine against the background of the motives driving the actions of each civilisation: the Latin West and the Islamic World. The third chapter describes the civilisational background of the theory, analysing its social resonance and development on the example of the crusades. What emerges is a multifaceted historical drama resulting from a clash between two civilisations, which led, among others, to military conflicts. In order to comprehend and interpret the actions of each party to the conflict, it is vital to see civilisation as a factor shaping not only the mentality of the era, but also the political basis of the doctrine – including the component which justifies military attack as a weapon. Lastly, the fourth chapter is devoted to analysing the contemporary references to the medieval theory, attempting to demonstrate that a modern-day perspective is essential to fully understand the motivations of the actions performed in the Middle Ages. One of the aspects analysed is the extent to which the just war theory shaped the contemporary circumstances of using military power to restore the order disturbed by unjustified military action. While placing the just war theory in the modern-day context, the author did not omit to mention the ever-present civilisational confrontation between the parts of the world influenced respectively by Christianity and Islam, and the various ways in which this conflict continues to manifest itself.

In his work, the author used ample historical sources and the available research relevant to the analysed topic.

Key words:

Just War Theory, Christianity, Islam, Civilisation, Middle Ages, Antiquity, Modernity, Doctrine,
Peace